

ΓΡΑΠΤΕΣ ΠΡΟΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΜΑΪΟΥ- ΙΟΥΝΙΟΥ 2019

ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΤΑΞΗ: Α '

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ : 29-05-2019

ΧΡΟΝΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ: 2 ώρες
(07:45 - 09:45)

ΟΔΗΓΙΕΣ:

1. Το εξεταστικό δοκίμιο αποτελείται από **δύο (2)** μέρη.
2. **Δεν επιτρέπεται** η χρήση διορθωτικού υγρού ή ταινίας (Tipp - ex).
3. Το εξεταστικό δοκίμιο αποτελείται από **πέντε (5)** αριθμημένες σελίδες.
4. Να απαντήσετε σύμφωνα με τις οδηγίες που δίνονται σε κάθε μέρος.
5. Τα ερωτήματα να απαντηθούν **με μπλε στυλό στα φύλλα εξέτασης**.
6. Να απαντήσετε σε **ΟΛΑ** τα μέρη και σε **ΟΛΑ** τα ερωτήματα.

ΜΕΡΟΣ Α': ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 14)

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Λεμεσός, 3/5/2019

Φίλε μου Γιάννη,

Σου γράφω αυτό το γράμμα, για να σου περιγράψω τις πρώτες μου μέρες στο Γυμνάσιο. Πρωί πρωί ξεκινήσαμε εγώ και οι παλιοί συμμαθητές μου για το καινούριο μας σχολείο γεμάτοι όρεξη. Ξαφνικά... άγχος! «Δε θα είναι όπως το παλιό μου σχολείο, το κτήριο θα είναι διαφορετικό, θα υπάρχουν περισσότερα παιδιά, πολλοί και αυστηροί καθηγητές με απαιτήσεις, πολλά μαθήματα...» σκεφτόμουν. Όσο πλησιάζαμε με πλημμύριζαν ανάμεικτα συναισθήματα χαράς και αγωνίας. Η καρδιά μου πήγαινε να σπάσει!

Συγκεντρωθήκαμε όλοι οι μαθητές, έγινε ο αγιασμός και η Διευθύντρια του σχολείου ανακοίνωσε τα ονόματα των παιδιών του κάθε τμήματος. Στενοχωρήθηκα και απογοητεύτηκα πολύ, γιατί δυστυχώς δεν ήμουν με τους παλιούς μου συμμαθητές στο ίδιο τμήμα. Τελικά μπήκαμε μέσα. Η αίθουσα γέμισε με δωδεκάχρονα παιδιά. Το καθένα ήταν στα καλύτερά του, προσπαθώντας να κάνει μία καλή πρώτη εντύπωση, έτοιμο να γνωρίσει και να κάνει νέους φίλους, να γίνει μέρος μίας ομάδας, όπου θα μοιράζεται πολλές στιγμές από την καθημερινότητά του. Όλα αμίλητα με πρόσωπα γεμάτα αγωνία για τη συνέχεια. Μία κυρία μπαίνει στην τάξη χαμογελαστή, μας συστήνεται και μας αναγγέλλει την ειδικότητά της. Μαθηματικός! Όλοι παγώσαμε. Άρχισε να μιλάει για τα μαθηματικά αργά, καθαρά, κατανοητά. Αυτό ήταν! Ο πάγος έσπασε. Το άγχος έφυγε. Ήταν ένας πολύ καλός τρόπος ν' αγαπήσω περισσότερο τα μαθηματικά.

Την επόμενη ώρα, μετά το ανακουφιστικό διάλειμμα, μέσα στην τάξη δεν άκουγες τίποτε άλλο παρά μόνο επιφωνήματα και το θόρυβο από το ξεφύλλισμα των καινούριων βιβλίων. Γεμάτος περιέργεια τα ξεφύλλισα κι εγώ και διαπίστωσα πως σ' αυτό το σχολείο έχω να μάθω πολλά και χρήσιμα πράγματα. Θα αποκτήσω εμπειρίες, θα μου δοθεί η δυνατότητα να έχω πολλές δραστηριότητες, θα καλλιεργήσω την κριτική μου ικανότητα. Οι επόμενες μέρες κύλησαν ευχάριστα. Γνωριστήκαμε με τα υπόλοιπα παιδιά και αρχίσαμε τα πειράγματα και τα αστείακια.

Οι καθηγητές και οι καθηγήτριες μπαينόβγαιναν κάθε ώρα στην αίθουσα πάντα φιλικοί απέναντί μας, με μεγάλη όρεξη και κέφι για δουλειά. Στα διαλείμματα, στο προαύλιο παιχνίδι, παρεούλες, πηγαδάκια, διάβασμα για το διαγώνισμα της επόμενης ώρας.

Το Γυμνάσιο είναι τέλειο, φίλε μου, δεν το φοβάμαι. Είναι ένας νέος κόσμος που με προκαλεί να τον γνωρίσω. Γράψε μου κι εσύ τις δικές σου εντυπώσεις από το δικό σου σχολείο.

Ο φίλος σου,
Αντρέας Σδόγκος

www.matia.gr/egrapsan/peza/kimeno-mathiti.html

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Ηταν ένα όμορφο ανοιξιάτικο απόγευμα. Καθόμουνα στη βεράντα του σπιτιού μου και μόλις είχα αρχίσει να ετοιμάζω τα μαθήματα της επόμενης μέρας. Τότε φθάνει στο σπίτι μου ένας καλός μου φίλος και με καλεί για παιχνίδι στο γήπεδο της γειτονιάς μας, όπου περίμεναν κι άλλοι συνομήλικοί μας. Δεν περίμενα και πολλή ώρα, για ν' αποδεχτώ την πρόσκληση του φίλου μου, καθώς μου άρεσαν πολύ τα ομαδικά παιχνίδια, ιδιαίτερα μ' ένα τόσο ωραίο και ηλιόλουστο καιρό [...].

Όταν έφτασα στο σχολείο, ήμουν άκεφος και αισθανόμουν μεγάλη αγωνία και φόβο. Κάποια στιγμή μου πέρασε από το μυαλό να κάνω τον άρρωστο και να ζητήσω από τον καθηγητή μου άδεια, για να επιστρέψω στο σπίτι. Τελικά δεν το έκανα. Χτυπά το κουδούνι και μπαίνουμε στην τάξη. Η καρδιά μου χτυπά άρρυθμα, καθώς σκέφτομαι ότι ο καθηγητής μπορεί να σηκώσει εμένα σήμερα στο μάθημα. Προσπαθώ μάταια να αποβάλω αυτήν την άσχημη σκέψη από το μυαλό μου. Σκέφτομαι πόση ντροπή θα νιώσω μπροστά σε τόσους συμμαθητές μου, όταν δε θα ξέρω ν' απαντήσω τίποτα. Η εξέταση αρχίζει και η αγωνία μου κορυφώνεται, ενώ η καρδιά μου πάει να σπάσει. Νιώθω ότι τα μάτια του καθηγητή είναι στραμμένα επάνω μου και περιμένω από λεπτό σε λεπτό ν' ακούσω το όνομά μου. Κι όμως δεν το ακούω. Το μαρτύριο μου συνεχίζεται. Βλέπω συνέχεια τους δείκτες του ρολογιού μου και παρακαλώ τον Θεό να περάσει γρήγορα η ώρα. Επιτέλους, χτυπά το κουδούνι για διάλειμμα! Ένα αίσθημα ανακούφισης με κυριεύει. Πιστεύω ότι τη γλίτωσα τουλάχιστον για την ώρα.

Ωστόσο, μια μεγάλη έκπληξη θα με περιμένει λίγο αργότερα. Ο καθηγητής των μαθηματικών μπαίνει στην τάξη, λέγοντάς μας ότι θα γράψουμε πρόχειρο διαγώνισμα. Κρύος ιδρώτας με λούζει ολόκληρο, ενώ τα πόδια μου λυγίζουν από το άγχος. Αυτό ήταν κάτι που δεν το περίμενα καθόλου. Γιατί να γίνει ειδικά σήμερα; Τόσες μέρες έρχομαι διαβασμένος και μια μέρα που έτυχε να είμαι αδιάβαστος ήταν ανάγκη να κάνουμε διαγώνισμα; Νιώθω την αδικία να με πνίγει και μου 'ρχεται να βάλω τα κλάματα. Ο καθηγητής δίνει τα θέματα και οι υπόλοιποι συμμαθητές μου αρχίζουν να γράφουν. Μόνο εγώ μένω να κοιτάζω με απλανές βλέμμα, καθώς δεν ξέρω τίποτα να γράψω. Προσπαθώ απεγνωσμένα να θυμηθώ κάτι από τη χθεσινή παράδοση, αλλά είναι μάταιος ο κόπος μου. Αποφασίζω λοιπόν να δεχτώ την κατάσταση στην οποία βρίσκομαι, ενώ χιλιάδες τύψεις και ενοχές αρχίζουν να με τυραννούν για την απερισκεψία και την επιπολαιότητα που επέδειξα.

Πραγματικά, μετάνιωσα πικρά για ό,τι συνέβηκε εκείνη τη μέρα. Δίκαια τιμωρήθηκα, επειδή παρασύρθηκα τόσο εύκολα και παραμέλησα εντελώς τα μαθήματά μου. Έβαλα το παιχνίδι πάνω από τα σχολικά μου καθήκοντα, κι αυτό ήταν μεγάλο λάθος. Από τότε υποσχέθηκα στον εαυτό μου ότι δεν θα άφηνα ποτέ να μου ξανασυμβεί κάτι τέτοιο. Τελειώνοντας, κατέληξα στο συμπέρασμα πως οι μαθητές δεν πρέπει ποτέ να πηγαίνουν αδιάβαστοι στο σχολείο.

<http://www.odyssevy.com.cy>

I. ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 2)

Ερωτήσεις κατανόησης

1. Να γράψετε **δύο (2) συναισθήματα** που νιώθει ο μαθητής για το σχολείο του μέσα από το **Κείμενο 1**. Να εξηγήσετε την απάντησή σας. (Μον. 1)
2. Γιατί ο μαθητής του **Κειμένου 2** πήγε αδιάβαστος στο σχολείο; Μπορούσε κατά την άποψή σας να το αποφύγει; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας. (Μον. 1)

II. ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΜΟΡΦΗΣ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 4)

1. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΛΟΓΟΥ

(ΜΟΝΑΔΑ 1)

- α) Να εντοπίσετε και να καταγράψετε από το **Κείμενο 1** τον **πομπό** και το **κειμενικό είδος**. (Μον. 0,5)
- β) Αφού μελετήσετε το **Κείμενο 2** να γράψετε τη **θεματική πρόταση** και την πρόταση **κατακλείδα** της **τέταρτης (4^{ης})** παραγράφου [*Πραγματικά, μετάνιωσα πικρά..... αδιάβαστοι στο σχολείο*]. (Μον. 0,5)

2. ΜΟΡΦΟΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 2)

- α) Να χαρακτηρίσετε την πιο κάτω πρόταση ως προς τα **συστατικά** (απλή, επταυξημένη, ελλειπτική) και ως προς τη **σημασία** της (αποφαντική, προστακτική, ερωτηματική, επιφωνηματική). (Μον.0,5)
 - Επιτέλους, κτυπά το κουδούνι για διάλειμμα!
- β) Να γράψετε τη συντακτική λειτουργία των πιο κάτω υπογραμμισμένων λέξεων (υποκείμενο, κατηγορούμενο, αντικείμενο). (Μον. 0,5)
 - Συγκεντρωθήκαμε όλοι οι μαθητές.
 - Το Γυμνάσιο είναι τέλειο.
- γ) Να μεταφέρετε το ρήμα της πιο κάτω πρότασης στον **συνοπτικό Μέλλοντα** και στον **Παρακείμενο** στο ίδιο πρόσωπο και αριθμό. (Μον. 0,5)
 - Γνωριστήκαμε με τα υπόλοιπα παιδιά.
- δ) Να γράψετε στην **ίδια πτώση** και στον **αντίθετο αριθμό** τα πιο κάτω ονόματα που είναι υπογραμμισμένα στα κείμενα. (Μον. 0,5)
 - του τμήματος
 - τα καθήκοντα

3. ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΑ

(ΜΟΝΑΔΑ 1)

- α) Να αναλύσετε τις πιο κάτω λέξεις στα **συνθετικά** τους μέρη. (Μον. 0,5)
 - συνομίληκοι
 - πρόσκληση

β) Να γράψετε ένα παράγωγο ουσιαστικό για το καθένα από τα πιο κάτω ρήματα των κειμένων. (Μον. 0,5)

- συγκεντρωθήκαμε
- επέδειξα

III. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 8)

Να γράψετε μια επιστολή σε έναν φίλο ή φίλη σας που ζει στο εξωτερικό περιγράφοντας τις **εμπειρίες** και τα **συναισθήματά** σας από την πρώτη χρονιά στο γυμνάσιο. Μπορείτε επίσης, να αφηγηθείτε και ένα **περιστατικό** που σας συνέβηκε κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς και που θα σας μείνει αξέχαστο.

(200-220 λέξεις)

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 6)

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ: «Ο γυρισμός του ξενιτεμένου»

Ερόδισε η ανατολή και ξημερώνει η δύση,
γλυκοχαράζουν τα βουνά κι αυγερινός τραβιέται,
παν τα πουλάκια στις βοσκές κι οι όμορφες στη βρύση,
βγαίνω κι εγώ κι ο μαύρος μου, με τα λαγωνικά μου,
βρίσκω μια κόρη που 'πλενε σε μαρμαρένια γούρνα,
τη χαιρετώ δε μου μιλεί, της κρένω δε μου κρένει:
- Κόρη για βγάλε μας νερό, την καλή μοίρα νά 'χεις,
να πιω κι εγώ κι ο μαύρος μου και τα λαγωνικά μου...
Σαράντα σίκλους έβγαλε, στα μάτια δεν την είδα,
Κι απάνω στους σαρανταδυό τη βλέπω δακρυσμένη:
- Γιατί δακρύζεις, λυγερή, και βαριαναστενάζεις;
Μήνα πεινάς, μήνα διψάς, μήν έχεις κακή μάνα;
Μήτε πεινώ, μήτε διψώ, μήτ' έχω κακή μάνα,
ξένε μου, κι αν εδάκρυσα, κι αν βαριαναστενάζω,
τον άντρα 'χω στην ξενιτιάν εδώ και δέκα χρόνους,
κι ακόμα τρεις τον καρτερώ, πέντε τον παντηχαίνω,
κι απέ θα κόψω τα μαλλιά, καλόγρια θένα γένω,
θα πάω στα έρημα βουνά να στήσω μοναστήρι,
εκείόν να τρώει η ξενιτιά, κι εμέ τα μαύρα ράσα...
- Κόρη, ο καλός σου επέθανε, κόρη, ο καλός σου εχάθη
κι εγώ παπάδες πλέρωσα, κι είπε να με πλερώσεις,
του έδωκα κι ένα φιλί, κι είπε να μου το δώσεις.
- Αν τους παπάδες πλέρωσες, διπλά να σε πλερώσω,
κι αν έκανες τα κόλλυβα, διπλά να σου τα δώσω,
όμως εκείνο το φιλί, τρέχα και γύρευέ το!
- Κόρη μ' εγώ είμ' ο άντρας σου, εγώ 'μαι κι ο καλός σου.
- Πες μου σημάδια του σπιτιού, και τότε σε πιστεύω.
- Έχεις μηλιά στην πόρτα σου και κλήμα στην αυλή σου,
κι έχεις και με τα χέρια σου μια λείμονιά φυτέψει.
- Κάποιος κακός μου γείτονας σου τά 'πε και τα ξέρεις,
πες μου σουσούμια του κορμιού, και τότε σε πιστεύω.
- Έχεις ελιά στα στήθη σου, κι ελιά στην αμασκάλη,
κι ανάμεσα στον κόρφο σου τ' αντρός σου φυλαχτάρι.
- Ξένε μ' εσύ είσ' ο άντρας μου, εσύ είσαι κι ο καλός μου.

Άγις Θέρος, Δημοτικά Τραγούδια, Ο Φοίβος, Αθήνα χ.χ.

ΕΡΩΤΗΣΗ ΣΤΟ ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

1α) Ποιο πρόσωπο φαίνεται να υποφέρει στο πιο πάνω ποίημα και σε ποια συναισθηματική κατάσταση βρίσκεται; **(Μον. 0,5)**

β) Να εντοπίσετε και να γράψετε **τρεις (3) τρόπους** με τους οποίους εκδηλώνει τον πόνο του. **(Μον. 1,5)**

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ: «Θέλω να πα στην ξενιτιά»

Θέλω να πα στην ξενιτιά να κάμω τριάντα ημέρες
και η ξενιτιά με γέλασε και κάνω τριάντα χρόνους.
Περικαλώ σε, ξενιτιά, αρρώστια μη μου δώσεις.
Η αρρώστια θέλει πάπλωμα, θέλει παχύ στρωσίδι,
θέλει μανούλας γόνατα, θέλ' αδερφής αγκάλες,
θέλει πρώτες ξαδέρφισσες να κάθονται κοντά σου,
θέλει και σπίτι να είν' πλατύ, να στρώνει, να ξιστρώνει.
Όσο 'χει ο ξένος την υγεία, ούλοι τον αγαπάνε.
Μα 'ρθε καιρός κι αρρώστησε βαριά για να πεθάνει,
κι ο ξένος αναστέναξε και η γης αναταράχτη:
- Να είχα νερό απ' τον τόπο μου και μήλ' απ' τη μηλιά μου,
σταφύλι ροδοστάφυλο απ' την κληματαριά μου.

*Το δημοτικό τραγούδι της ξενιτιάς,
επιμέλεια G. Saunier, Ερμής*

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΣΥΓΚΡΙΣΗΣ ΔΙΔΑΓΜΕΝΟΥ ΚΑΙ ΑΔΙΔΑΚΤΟΥ

Να απαντήσετε στις ερωτήσεις που ακολουθούν, αφού μελετήσετε και συγκρίνετε τα δύο λογοτεχνικά κείμενα που σας δίνονται πιο πάνω.

2α) Σε ποια **κατηγορία δημοτικών τραγουδιών** ανήκουν τα παραπάνω ποιήματα; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας. **(Μον. 0,5)**

β) Να εντοπίσετε και να γράψετε **τρία (3) χαρακτηριστικά γνωρίσματα** των δημοτικών τραγουδιών που υπάρχουν και στα δύο ποιήματα. **(Μον. 1,5)**

3) Να καταγράψετε **δύο (2) ομοιότητες** και **δύο (2) διαφορές** που υπάρχουν στα πιο πάνω ποιήματα ως προς το **περιεχόμενο**. **(Μον. 2)**

Η Διευθύντρια

.....
Δρ Αγάθη Κυριάκου Καμμά

ΕΡΩΤΗΣΗ ΣΤΟ ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

1α) Ποιο πρόσωπο φαίνεται να υποφέρει στο πιο πάνω ποίημα και σε ποια συναισθηματική κατάσταση βρίσκεται; **(Μον. 0,5)**

β) Να εντοπίσετε και να γράψετε **τρεις (3) τρόπους** με τους οποίους εκδηλώνει τον πόνο του. **(Μον. 1,5)**

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ: «Θέλω να πα στην ξενιτιά»

Θέλω να πα στην ξενιτιά να κάμω τριάντα ημέρες
και η ξενιτιά με γέλασε και κάνω τριάντα χρόνους.
Περικαλώ σε, ξενιτιά, αρρώστια μη μου δώσεις.
Η αρρώστια θέλει πάπλωμα, θέλει παχύ στρωσίδι,
θέλει μανούλας γόνατα, θέλ' αδερφής αγκάλες,
θέλει πρώτες ξαδέρφισσες να κάθονται κοντά σου,
θέλει και σπίτι να είν' πλατύ, να στρώνει, να ξιστρώνει.
Όσο 'χει ο ξένος την υγεία, ούλοι τον αγαπάνε.
Μα 'ρθε καιρός κι αρρώστησε βαριά για να πεθάνει,
κι ο ξένος αναστέναξε και η γης αναταράχτη:
- Να είχα νερό απ' τον τόπο μου και μήλ' απ' τη μηλιά μου,
σταφύλι ροδοστάφυλο απ' την κληματαριά μου.

*Το δημοτικό τραγούδι της ξενιτιάς,
επιμέλεια G. Saunier, Ερμής*

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΣΥΓΚΡΙΣΗΣ ΔΙΔΑΓΜΕΝΟΥ ΚΑΙ ΑΔΙΔΑΚΤΟΥ:

Να απαντήσετε στις ερωτήσεις που ακολουθούν, αφού μελετήσετε και συγκρίνετε τα δύο λογοτεχνικά κείμενα που σας δίνονται πιο πάνω.

2α) Σε ποια **κατηγορία δημοτικών τραγουδιών** ανήκουν τα παραπάνω ποιήματα; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας. **(Μον. 0,5)**

β) Να εντοπίσετε και να γράψετε **τρία (3) χαρακτηριστικά γνωρίσματα** των δημοτικών τραγουδιών που υπάρχουν και στα δύο ποιήματα. **(Μον. 1,5)**

3) Να καταγράψετε **δύο (2) ομοιότητες** και **δύο (2) διαφορές** που υπάρχουν στα πιο πάνω ποιήματα ως προς το **περιεχόμενο**. **(Μον. 2)**

Οι Εισηγήτριες

Η Διευθύντρια

Ρένα Μηνά
Μαγδαλένα Χριστοδούλου

.....
Δρ Αγάθη Κυριάκου Καμμά